

na tému sociálny podnik s Michalom Smetánkom
z Človek v tísi [čítaj viac...vieme ako](#)
aký majú názor pracovníci regionálnych MVO
na sociálny podnik? [čítaj viac... anketa](#)
udalosti [čítaj viac... kaleidoskop](#)

editorial

„Rozvoj komunit sa začína v každodennej realite ľudských životov tým, že bežné zažívame ako výnimočné.“ Keď som čítala článok, v ktorom bol uvedený tento citát, veľmi ma to potešilo, pretože vyjadruje a dokonale vystihuje náš prístup k práci. Snažíme sa preniknúť hlbšie pod povrch a porozumieť problémom tých, s ktorými pracujeme. Dôležité je poznať a zažiť, ako žijú a uvažujú Rómovia, zástupcovia mimovládok, sociálni pracovníci a všetci ostatní. Čím je naše poznanie hlbšie, tým je pravdepodobnejšie, že aj naše spoločné úsilie o pozitívnu zmenu bude mať zmysel. Keďže prostredie a vzťahy sú v každom prípade jedinečné, je nevyhnutné poskladať túto skladačku vždy nanovo. Projekt Sme si rovní si stanovil ambiciózne ciele, a to budovať sieť mimovládnych neziskových organizácií, ktoré spoločne budú mať silnejší hlas v ovplyvňovaní verejnej politiky. Budeme sa pokúšať chrániť záujmy znevýhodnených skupín cez inovatívne prístupy, a to najmä v boji proti diskriminácii a odstraňovaní predsudkov na oboch stranách majority a menšiny. Dúfam, že počas dvoch rokov realizácie projektu sa nám podarí osloviť a zapojiť do projektu takých partnerov, s ktorými nájdeme spoločný krok a prispejeme k tomu, aby pozitívnych zmien bolo čo najviac.

Zuzana Konrádová
zástupkyňa riaditeľky, NOS-OSF

Keby sme boli všetci rovnakí,
neboli by sme výnimoční.

boli sme pri tom

Partners for Democratic Change Slovakia slávnostne ukončilo štvorročný Program integrácie Rómov (PIR). Program bol zameraný na integráciu rómskych komunit do života spoločnosti a na posilnenie medzisektorovej spolupráce vo vybraných regiónoch Slovenska. Verejné stretnutia pri príležitosti ukončenia PIR prebehli na prelome februára a marca 2007 v troch lokalitách – v Prešove, Kežmarku a v Rimavskej Soboti. Na stretnutiach sa zúčastnili aktívni účastníci programu, Rómovia aj nerómovia, zástupcovia samosprávy, štátnej správy, občianskych združení a škôl, ktorí počas uplynulých štyroch rokov úspešne realizovali PIR v komunitách. **Lokálna úroveň Programu integrácie Rómov** V lokalitách Kežmarok, Prešov a Rimavská Sobotka bol realizovaný facilitovaný proces koope-

ratívneho plánovania s cieľom vytvoriť spoločné projekty zamerané najmä na rozvoj a integráciu Rómov v komunite a posilnenie medzisektorovej spolupráce. Grantové kolá sa realizovali v spolupráci s nadáciou Ekopolis a spolu bolo podporených šesťdesiat projektov v celkovej hodnote 7 513 000 korún. Vo všetkých troch lokalitách sa založili Zmierovacie rady, ktoré v minulom roku svoju činnosť začali verejne prezentovať a majú za sebou úspešné riešenie prvých konfliktov a sporov. **Národná úroveň Programu integrácie Rómov** Na národnej úrovni pracovali v rámci programu štyri pracovné skupiny, ktorých činnosť vždy končila národným okrúhlym stolom. Prvá pracovná skupina bola zameraná na štandardizáciu terénnej sociálnej práce a na zavedenie inštitútu Komunitného sociálneho pracovníka (KSP). Pracovná skupina sa realizovala v spolupráci s Nadáciou Milana Šimečku a Asociáciou terénnych sociálnych pracovníkov. V súčasnosti je na Slovensku 227 KSP a 380 asistentov, z ktorých približne 80 percent je Rómov, v 183 obciach. Druhá pracovná skupina bola zameraná na otázku prístupu Rómov k vzdelávaniu. Na základe výstupov práce pracovnej skupiny sme spolu s Ministerstvom školstva zorganizovali konferenciu s názvom *Výchova a vzdelávanie rómskej mládeže - Ako ďalej?*.

Aký je váš názor na sociálny podnik? Prípadne, aké sú vaše osobné skúsenosti s ním spojené?

anketa

Tomáš Richtarčík,
riaditeľ odboru implementácie programov sociálnej inklúzie, Fond sociálneho rozvoja, Bratislava

„Pri zakladaní sociálnych podnikov sa veľmi často zamieňajú pojmy sociálny podnik, obecná firma a aktivačný podnik. Chýba určitá metodológia zakladania podnikov a aj komplexnejšia analýza už existujúcich aktivít. Pridanú hodnotu vidím v spolupráci medzi sociálnym podnikom a terénnymi sociálnymi pracovníkmi v danej lokalite. Tí môžu pomôcť pri sprostredkovaní potencionálnych záujemcov o aktivity a zároveň pomôcť s propagáciou sociálneho podniku.“

Ladislav Horváth,
predseda správnej rady Zemplínsky sociálno-ekonomický podnik, n.o. Búdkovce

„Sociálny podnik neprináša veľkú pridanú hodnotu, ale ľudia si zarábia, cítia sa prospešní, je tu aj ponuka ďalej sa vzdelávať. Som presvedčený, že sociálny podnik môže byť úspešný iba vtedy, keď okrem prvotného sociálneho zámeru bude spĺňať i prvky, ktoré má bežná komerčná firma. Čiže musí myslieť na udržateľnosť daného podniku v zmysle zabezpečenia odbytu vyrábaných výrobkov či ponúkaných služieb.“

Ivan Mako,
štatutár Združenia mladých Rómov, Banská Bystrica

„Osobne som absolvoval návštevu niekoľkých sociálnych podnikov rôznorodého charakteru v Belgicku. Ponúkajú širokú paletu činností, čo je však najdôležitejšie vždy s prihliadnutím na potreby trhu. Každý takýto podnik má pripravený podnikateľský zámer, ktorý popisuje predpokladanú ziskovosť podnikov v ďalších rokoch. Na začiatku sú podporovaní vládou, ale táto podpora je z roka na rok nižšia. Analýzy podnikov tam tiež dokazujú, že sa znížili negatívne javy ako kriminalita, prosťtúcia, nelegálny obchod a pod.“

vieme ako sociálny podnik

V súčasnosti prevláda názor, že problémy Rómov a ostatných znevýhodnených skupín je potrebné riešiť komplexne. Tejto problematike sa venujú aktivisti z tretieho sektora, štátne inštitúcie, samosprávy. Úspechy či výsledky nie vždy reflektujú očakávania. Neznalosť skutočných potrieb ľudí, ktorých sa to bezprostredne dotýka, je príčinou nysystematického riešenia problémov v minulosti. Identifikácia potrieb je teda kľúčovou aktivitou. Pri viacnásobných strategických plánovaniach, týkajúcich sa marginalizovaných skupín v rómskych komunitách, sa zistilo, že ich potreby sú výrazne špecifické, i keď ide o lokality v jednom regióne. Potreby komunit je možné definovať a kategorizovať do troch základných skupín a jednej prierezovej oblasti. Sú to oblasti súvisiace so zamestnaním, vzdelaním a vzdelávaním, bývaním a prierezovou oblasťou je rovnosť postavenia v spoločnosti „Pri tvorbe koncepcie obecných firiem – sociálnych podnikov sme sa od začiatku opierali o analýzu potrieb v súčasnosti s analýzou zdrojov a možností,“ hovorí Michal Smetánka, programový riaditeľ organizácie Človek v tísni. Známe sú dva fakty - na trhu práce sa nachádza dostatok voľnej a nevyužitej pracovnej sily a zároveň existuje pomerne málo pracovných príležitostí, ktoré by korešpondovali s potrebami a možnosťami nezamestnaných, napr. pracovať čo najbližšie k miestu bydliska. Obecná firma je formou podniku s výlučne sociálnym programom, teda formou sociálneho podniku. Jej cieľom je realizácia služieb, vytváranie produktov za účelom zisku (tvorby hodnoty), ktorý je používaný prioritne na tvorbu a udržiavanie pracovných miest a ďalej sa používa i pre rozvoj obce. Je možné vytvárať reálne a udržateľné pracovné miesta pre ľudí, ktorým sa z rôznych príčin nepodarilo zamestnať. Príčiny vyplývajú spravidla z nízkej kvalifikácie, nedostatočnej pracovnej mobility, zo zdravotných, sociálnych či ekonomických dôvodov. Sociálny podnik je firma ako každá iná, riadi sa legislatívou ako všetci ostatní. Je to podnikateľský subjekt bežného rozmeru, to však len z hľadiska formálneho. Ak je jej prioritou rozvoj zamestnanosti, dostáva sa na inú kvalitatívnu rovinu.

Hlavné znaky obecnej firmy/ sociálneho podniku

- o Do maximálnej miery je schopná využívať vlastné zdroje (ľudské, prírodné, finančné, technické, technologické, priestorové a iné).
- o Je blízko k občanom a tým spôsobilá pre objektívne poznanie ich problémov.
- o Jej riadiacim orgánom je predstavenstvo, ktoré je zároveň obecným zastupiteľstvom. Zabezpečuje to transparentnosť, serióznosť a priamy dosah občana na fungovanie obecnej firmy prostredníctvom volených predstaviteľov samosprávy.

Termíny sociálne podnikanie, sociálny podnik či obecná firma sa v poslednej dobe častejšie objavujú na verejnosti. Spájajú sa s riešením dlhodobej nezamestnanosti nižšie či vôbec nekvalifikovaných Rómov a iných sociálne znevýhodnených skupín. Čo je sociálne podnikanie? Aké výhody a riziká prináša sa pokúsime priblížiť nasledujúcimi riadkami.

- o Prioritne zabezpečuje službu - činnosť, ktorá je potrebná pre občana, obec a jej rozvoj.
- o Produkuje činnosť, ktorá je adekvátna ľudským zdrojom a možnostiam svojich občanov.
- o Jej prioritou nie je vytváranie zisku pre zisk, čo je prirodzené a logicky charakteristické pre bežný podnikateľský subjekt, ale vytváranie zisku za účelom tvorby ďalšieho pracovného miesta alebo jeho udržania, realizáciu verejných prác, či rozvoj obce ako celku.

Pre ilustráciu uvádzame niektoré výhody ako aj riziká obecných firiem či sociálnych podnikov.

Výhody

- o Vytvorenie a udržiavanie pracovných miest,
- o poskytovanie alebo zabezpečovanie tréningu, rekvalifikácie, zručenia alebo vzdelávania,
- o presmerovanie schopných alebo overených zamestnancov na pracovný trh,
- o poskytovanie nových tovarov a služieb, skvalitnenie lokálnych, najmä verejnoprospešných služieb, lepšia starostlivosť o životné prostredie, o kultúrne dedičstvo, potlačanie sociálneho vylúčenia časti komunity, budovanie zdravšej, sebavedomejšej a homogénnejšej komunity.

pokračovanie na 3. strane

čítaj viac... **editorial**

ukončenie Programu integrácie Rómov čítaj viac...

boli sme pri tom

udalosti čítaj viac...

kaleidoskop

kaleidoskop

10. apríl

Uzávierka prihlášok na tréning Krič, možno ťa začujú – vzdelávací program pre nadácie v oblasti komunikovania a budovania značky.

Viac na www.donorsforum.sk

16. apríl 2007

Uzávierka Programu malých grantov 2007 na podporu mimovládnych organizácií za účelom zvyšovania občianskej participácie.

Viac na www.osf.sk alebo valentina@osf.sk, barbora@osf.sk.

19.- 20. apríl 2007

Tréning V rámci programu Sme si rovni zameraný na kooperatívne plánovanie v komunitách, školiteľ PDCS Lučenec, priestory OZ CESPOM

26.-27. apríl 2007

Workshop Spájanie rómskych žien na Slovensku Združenie Spolu Slovensko s podporou Spolu Holandsko, Košice
Viac na www.spolu-slovakia.sk

5. apríl - 6. máj 2007

Výstava najlepších fotografií a karikatúr prihlásených do 3. ročníka súťaže Novinárska cena 2006
Pondelok – nedeľa 11.00–19.00 hod. Open Gallery, Baštová 5, Bratislava.
Vstup voľný.

Nominujte do ďalšieho ročníka súťaže INFOčín Súťaž INFOčín roka vytvára priestor na celoročné monitorovanie slobodného prístupu k informáciám.
Viac informácií na www.infocin.sk

Nadácia Milana Šimečku spustila webovú stránku Rómska verejná politika www.rvp.sk

Riziká

- o Nezvládnuté riadenie, manažment,
- o nezvládnutá rentabilita, ziskovosť a teda udržateľnosť - vysoké náklady,
- o neschopnosť nájsť a zabezpečiť si dlhodobých odberateľov, žiadny alebo nekvalitný podnikateľský zámer, nedostatočná analýza trhu,
- o nedôvera ostatných ekonomických aktérov, najmä potenciálnych odberateľov,
- o nedôvera k výrobkom alebo službám u potenciálnych zákazníkov,
- o nezvládnutá práca s marginalizovanou rómskou skupinou - nízka pracovná disciplína a produktivita, vysoká konfliktnosť a nezvládnuté sociálne vzťahy,
- o nezaujem o prácu a vzdelávacie aktivity, nedôslednosť zamestnancov.

Zhrnutie

„Pri získavaní poznatkov a informácií so sociálnymi podnikmi v zahraničí, sme narážali spravidla na problematický aspekt trvalej udržateľnosti. Inštitucionálne sú sociálne

boli sme pri tom

Výstupy z konferencie boli predložené ministrovi školstva a sú priebežne implementované. Tretia pracovná skupina, ktorá sa realizovala v spolupráci so španielskou organizáciou Fundación Secreteriado Gitano, bola zameraná na zvyšovanie zdravotnej starostlivosti v rómskych komunitách. Pracovná skupina pripravila pracovnú verziu publikácie o zdravotnej starostlivosti v rómskych komunitách určenej prioritne pre stredný zdravotnícky personál. Taktiež sa podieľala na vzniku a podpore Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit 2007-2015. Tento program je momentálne v medzirezortnom pripomienkovacom konaní a uvažuje sa o financovaní práce osemnástich komunitných pracovníkov, ktorých činnosť sa bude realizovať v spolupráci s príslušnými Regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva. Štvrtá pracovná skupina spolupracovala s Človekom v tísi Slovensko, Mestským úradom Spišské Podhradie a Kolpingovým dielom na Slovensku a bola zameraná na možnosti riešenia bývania v rómskych komunitách. Okrúhly stôl na tému bývania sa uskutočnil koncom februára 2007. Na národnej úrovni sa ďalej uskutočnili tréningy pre učiteľov, na základe ktorých bude v týchto dňoch publikovaná príručka multikultúrnej výchovy pre učiteľov a tréningy pre rómskych novinárov a regionálne televízie s cieľom zlepšiť zobrazovanie Rómov v médiách. V rámci PIR sa financovalo desať dielov rómskeho magazínu So Vakeres v Slovenskej televízii v celkovej sume 1 831 983 korún. Magazín sa pripravoval v

podniky riešené rôznymi spôsobmi, od spravovania malých neziskových organizácií, cez rôzne partnerstvá, nadácie, až po konzorciá viacerých sektorov. My však preferujeme a obhajujeme sociálne podniky v podobe obecných firiem. Keďže obec je jednotka, ktorá má predpoklad, že nezanikne. Na jej území žijú obyvatelia, ktorí okrem spotreby môžu aj vyrábať či zvelaďovať svoje okolie. Pri analyzovaní stavu východoslovenských obcí, ktoré sú charakteristické vysokou nezamestnanosťou, pomalým rozvojom a nepredstaviteľným množstvom sociálnych problémov, nás často napadla otázka, že či máme vari inú možnosť, ako budovať kapacity pre fungovanie obecných firiem a s nimi spojených celkov,“ uzatvára Michal Smetánka.

Spracovala: **Lýdia Gabčová**, programová koordinátorka, NOS-OSF

Zdroj: **Michal Smetánka**, programový riaditeľ, Človek v tísi, o.p.s., pobočka Slovensko

spolupráci s Úradom splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity a s Rómskou tlačovou agentúrou. Takisto sa v spolupráci s OZ ECCE vytvorili štyri dokumentárne filmy zobrazujúce denný život ich protagonistov - Rómov. Filmy si kládli za cieľ zníženie predsudkov voči Rómom a podnietenie diskusie na tému života Rómov na Slovensku.

Program integrácie Rómov bol financovaný z podpory regionálneho servisného centra americkej vládnej agentúry USAID.

Lýdia Gabčová
programová koordinátorka, NOS-OSF

čítaj viac... **editorial**

ukončenie Programu integrácie Rómov čítaj viac...

boli sme pri tom

na tému Sociálny podnik s Michalom Smetánkom z

Človek v tísi čítaj viac...

vieme ako

názory pracovníkov regionálnych MVO na sociálny

podnik čítaj viac **anketa**